

INFORMACIJA O PLANU ISPUNJENJA ZAVRŠNIH MJERILA ZA PRIVREMENO ZATVARANJE PREGOVORA U POGLAVLJU 11 – POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

I INFORMACIJE O POGLAVLJU

Zajednička poljoprivredna politika Evropske unije (ZPP) predstavlja jednu od najkompleksnijih politika. Sredstva opredijeljena za poljoprivredu čine oko 40% ukupnog budžeta Unije, što je jasan pokazatelj važnosti ove politike. Zajednička poljoprivredna politika je podijeljena na dva stuba. Prvi stub se odnosi na direktna plaćanja i zajedničku organizaciju tržišta. Osnovu podrške prvog stuba čine različite mjere koje direktno i/ili indirektno utiču na stabilnost dohotka poljoprivrednih proizvođača i imaju uticaja na održavanje stabilnosti zajedničkog tržišta i stvaranja uniformnih uslova za plasman poljoprivrednih proizvoda na tržište Unije. Drugi stub se odnosi na politiku ruralnog razvoja koja kroz podršku ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima ima za cilj poboljšanje kvaliteta života, kako sa ekonomskog, tako i sa društvenog aspekta. Mjere prvog stuba integralno se finansiraju iz zajedničkog budžeta Evropske unije i sredstva se isplaćuju farmerima u punom iznosu (osim određenih mjera u okviru zajedničke organizacije tržišta), dok za drugi stub važi princip kofinansiranja, uz učešće država.

Pravna tekovina za ovo poglavlje je kompleksna i obimna i sastoji se od sljedećih oblasti: direktna plaćanja, zajednička organizacija tržišta, politika ruralnog razvoja, politika kvaliteta, organska proizvodnja, državna pomoć, sistem računovodstvenih podataka na poljoprivrednim gazdinstvima (FADN).

Članstvom u Uniji proizvođači dobijaju veću podršku i stabilnost tržišta. Jedna od osnovnih karakteristika ZPP je finansiranje u sedmogodišnjem periodu, s tačno utvrđenim iznosima subvencija potencijalnim korisnicima. Na ovaj način, svi učesnici u procesu proizvodnje, prerade i plasmana hrane imaju stabilnost u poljoprivrednoj politici. S obzirom na navedeno, jako je bitno da u pretpristupnom periodu Država pripremi poljoprivredne proizvođače na stroge uslove koje će morati ispuniti, kako bi bili u mogućnosti da koriste sredstva iz evropskih fondova koja će biti opredijeljena za crnogorsku poljoprivredu.

Ulaganjem u razvoj i modernizaciju seoskih sredina sredstvima iz evropskih fondova, poboljšaće se uslovi za život i rad stanovništva u ruralnim područjima, što je važno kako za društveno-ekonomski razvoj tih područja, tako i za očuvanje tradicije i identiteta ruralnih sredina u Crnoj Gori. Podrška će biti opredijeljena za modernizaciju poljoprivrednih

gazdinstava, izgradnju puteva, vodovoda, škola, bolnica, veterinarskih ambulanti i slično. Na taj način će biti unaprijeđeni kvalitet i olakšan plasman i promocija domaćih proizvoda na crnogorskom tržištu, a kroz podsticanje proizvođača na udruživanje i organizovaniji nastup, istim će se olakšati i omogućiti bolji pristup evropskom tržištu.

Crna Gora je u poglavlju 11 imala jedno početno mjerilo, koje je ispunila nakon što je Vlada 25. VI 2015. donijela nacionalnu Strategiju za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja, uključujući i Akcioni plan za usklađivanje s pravnom tekovinom Evropske unije.

Pregovaračko poglavlje 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj je otvoreno na Međuvladinoj konferenciji održanoj 13. XII 2017.

Kako bi rad u ovoj oblasti na sveobuhvatniji i kvalitetniji način mogao da prati novonastale okolnosti i aktuelne izazove pregovaračkog procesa, koji se odnose na ispunjenje završnih mjerila, Vlada Crne Gore je 26. VII 2018. donijela novu Odluku o obrazovanju Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj.

II AKTIVNOSTI NA ISPUNJENJU ZAVRŠNIH MJERILA

I MJERILO - Crna Gora treba da podnese implementacioni plan za uspostavljanje Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema (IAKS), koji će biti u potpunosti operativan do dana pristupanja. Plan mora obuhvatiti sve buduće akcije neophodne radi potpunog uspostavljanja svakog pojedinog dijela sistema i njihove međusobne integracije, uključujući prezentaciju trenutnog stanja, buduće ciljeve s jasnim vremenskim rokovima realizacije, plan donošenja zakonodavstva koje nedostaje, precizne proračune neophodnih budžetskih sredstava i ljudskih kapaciteta, kao i identifikaciju mogućih nedostataka, s predlogom odgovarajućih rješenja. Crna Gora mora pokazati zadovoljavajući napredak u osnivanju IAKS-a, uključujući i uspostavljanje Sistema identifikacije zemljišnih parcela (LPIS)

II MJERILO - Crna Gora treba da podnese implementacioni plan za uspostavljanje Agencije za plaćanje, koja će biti u potpunosti operativna do datuma pristupanja. Uzimajući u obzir standarde u pogledu nezavisnosti, pouzdanosti, odgovornosti i ispravnoga finansijskog poslovanja, plan treba sadržati prikaz trenutnog stanja, buduće ciljeve s jasnim vremenskim rokovima realizacije, plan donošenja zakonodavstva koje nedostaje, precizne proračune neophodnih budžetskih sredstava i ljudskih kapaciteta, uključujući i planove obuka, kao i identifikaciju mogućih nedostataka, s predlogom odgovarajućih rješenja. Crna Gora mora pokazati zadovoljavajući napredak u osnivanju Agencije za plaćanje

Integrisani administrativni i kontrolni sistem u direktnoj je vezi sa uspostavljanjem Agencije za plaćanja. U cilju ispunjenja prvog i drugog mjerila, Evropska komisija je

sugerisala izradu jednog Akcionog dokumenta, pa je stoga definisana mjerila za ovo poglavlje potrebno posmatrati kao jedno.

U cilju ispunjenja završnih mjerila, potrebno je podnijeti detaljan implementacioni plan za uspostavljanje Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema (IAKS) i Agencije za plaćanje, koji će biti u potpunosti operativni do dana pristupanja.

U Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja u toku su aktivnosti na izradi jedinstvenog **Akcionog plana za uspostavljanje IAKS-a i Agencije za plaćanja**. U cilju definisanja potencijalnih rješenja za sistem direktnih plaćanja, uz pomoć ekspertske podrške kroz Instrument za evropsku integraciju (IEI) krajem decembra 2017. završena je analiza na osnovu koje je potvrđena Odluka o sistemu direktnih plaćanja iz Pregovaračke pozicije. Studija je dala potencijalna rješenja na osnovu koje će se izabrati najoptimalnije za Crnu Goru, uz određenu dinamiku prilagođavanja, što predstavlja osnov za definisanje i procedura za IAKS. Takođe, u studiji je predložen model usaglašavanja direktnih plaćanja u pretpristupnom periodu u cilju povećanja obuhvata površina poljoprivrednog zemljišta i broja registrovanih poljoprivrednih gazdinstava.

Prema programu pristupanja Crne Gore EU 2018-2020 usvajanje Akcionog plana je planirano za IV kvartal 2018.

U konsultacijama s predstavnicima Evropske komisije koje su održane na ovu temu, u Briselu je 26. VI 2018. dogovoreno da će dokument, prije slanja Evropskoj komisiji na mišljenje, biti usaglašen s ekspertom iz Evropske unije, koji će biti angažovan putem TAIEX podrške tokom oktobra 2018.

U cilju ispunjenja mjerila planirano je da do kraja 2020. sadašnji Direktorat za plaćanje preraste u Agenciju za plaćanja u kojoj bi, shodno projekcijama, trebalo da bude stotinu zaposlenih. U ovom momentu Direktorat za plaćanja ima pedeset zaposlenih, od kojih je većina zadužena za poslove vezane za sprovođenje IPARD-a.

Finansijski sporazum, na osnovu kojeg je zvanično počela implementacija IPARD-a u Crnoj Gori, potpisan je i postao efektivan od 6. XII 2017.

Potrebna su znatna finansijska sredstva za nabavku IT opreme za IAKS i za nova zapošljavanja i obuke novozaposlenih. Vlada Crne Gore obezbjediće dio sredstava iz projekta Svjetske banke i ona će biti opredijeljena za kupovinu opreme za IAKS, dok će se iz IPA-e finansirati obuka administracije. Nakon ekspertske podrške koja će biti obezbjeđena kroz Instrument za evropsku integraciju, biće izvršena projekcija troškova i dobiti. Navedene aktivnosti biće sprovedene u okviru dinamike planirane revidiranim Akcionog plana za usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU, a biće i sastavni dio dokumenta koji predstavlja završno mjerilo. Oba dokumenta su u pripremi.

Crna Gora mora pokazati zadovoljavajući napredak u osnivanju IAKS-a, uključujući i uspostavljanje njegovog sastavnog dijela - Sistema identifikacije zemljišnih parcela (LPIS) u

čiju svrhu su preduzete aktivnosti predviđene Akcionim planom za usaglašavanje sa pravnom tekovinom Evropske unije, kao i Programom pristupanja Crne Gore EU. U junu 2017. implementiran je pilot verzija softvera za LPIS i korišćena je za jedinstvenu identifikaciju poljoprivrednih parcela na kojima se odvija organska proizvodnja. Nakon uspješno sprovedenog pilot projekta nastavlja se razvoj i implementacija potpuno funkcionalnog LPIS sistema koji obezbjeđuje jedinstvenu identifikaciju registrovane poljoprivredne parcele u Crnoj Gori, tj. uspostaviće se Geografski informacioni sistem koji predstavlja spajanje kartografije i tehnologije baza podataka.

Programom pristupanja Crne Gore planirana su nova zapošljavanja kako bi se obezbjedilo nesmetano uspostavljanje adekvatnih kapaciteta za primjenu pravne tekovine Evropske unije. Planirana zaposlenja se najvećim dijelom odnose na Agenciju za plaćanja. Crna Gora će do pristupanja EU postepeno raditi na uspostavljanju Agencije za plaćanja po modelu EU, kako bi postojeći Direktorat za plaćanja prerastao u Agenciju.

III KLJUČNI IZAZOVI ZA DALJI PROCES EVROPSKIH INTEGRACIJA

Završno mjerilo za poglavlje 11, koje se odnosi na uspostavljanje Agencije za plaćanje i Integrisani administrativni i kontrolni sistem predstavlja uspostavljanje jednog veoma kompleksnog sistema kontrola koji mora da bude praćen adekvatnim nacionalnim politikama razvoja poljoprivrede, tako da u ovom trenutku pravac zatvaranja mjerila za poglavlje 11 ide u sledećem smjeru:

1. Postepeno uvođenje EU sistema direktnih plaćanja,
2. Uspostavljanje neophodne infrastrukture za Agenciju za plaćanje.

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja je kroz Direktorat za plaćanje otpočeo neophodne aktivnosti na uspostavljanju IAKS sistema, kao i uspostavljanju funkcionalne Agencije za plaćanje. U ovom momentu, Direktorat za plaćanja uspješno sprovodi implementaciju Registra poljoprivrednih gazdinstava, dok je registar za Identifikaciju i registraciju životinja ažuriran na način da ispunjava uslove neophodne za implementaciju IAKS sistema.

Kada je riječ o Sistemu za identifikaciju zemljišnih parcela (SIZEP-LPIS), u ovom momentu uspostavljena je neophodna softverska i hardverska infrastruktura, koja dozvoljava implementaciju pojedinih mjera. Međutim, kada je riječ o uspostavljanju potpuno funkcionalnog SIZEP sistema i uspješne implementacije, neophodno je postojeću infrastrukturu (hardver, softver, snimci) ojačati sa ljudskim resursima, koji moraju biti obučeni u skladu sa pravilima za implementaciju SIZEP-a, a takođe se mora uspostaviti i mreža regionalnih kancelarija Agencije za plaćanja, da bi ovaj sistem imao pravi efekat.

Kako bi IAKS sistem bio kompletan, odluka o primjeni definisanog sistema direktnih plaćanja je ključni faktor za izgradnju cjelokupnog sistema, jer u zavisnosti od šeme

plaćanja koja se primjenjuje IAKS sistem može izgledati drugačije u pogledu razvoja dodatnih baza podataka.

Ovo ujedno podrazumijeva i jačanje administrativnih kapaciteta Direktorata za poljoprivredu, a posebno u dijelu koji se odnosi na usaglašavanje politike direktnih plaćanja.

U narednom periodu predstoje aktivnostii vezane za razvoj komponenti IAKS-a koje su obavezne za sve šeme IAKS-a.

Ključni izazov u ovom momentu za zatvaranje poglavlja 11 je jačanje ljudskih resursa, kako u budućoj Agenciji za plaćanje, tako i u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, pogotovo za organizacione jedinice koje se bave kreiranjem politika.

PREDLOG ZAKLJUČAKA:

- Vlada Crne Gore je, na sjednici od _____ 2018, razmotrila i usvojila Informaciju o planu ispunjenja završnih mjerila za privremeno zatvaranje pregovora u poglavlju 11 – Poljoprivreda i ruralni razvoj.
- Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja da intenzivira rad na izradi Akcionog plana za uspostavljanje Integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema i Agencije za plaćanje planiranog, kako bi isti bio usvojen u IV kvartalu 2018.
- Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja da, na osnovu analize koja se odnosi na direktna plaćanja, do IV kvartala 2019, donese detaljan plan dinamike usaglašavanja sistema direktnih plaćanja i dostavi ga Vladi na usvajanje.
- Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja da u skladu sa Akcionim planom i Programom pristupanja Crne Gore 2018-2020. jača administrativne kapacitete.
- Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja da na kraju IV kvartala 2019. informiše Vladu o jačanju administrativnih kapaciteta u ovoj oblasti
- Zadužuje se Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja da intenzivira rad na uspostavljanju potpuno funkcionalnog Sistema identifikacije zemljišnih parcela (LPIS).